

Nr 43

Utlåtande i anledning av motioner angående verkställande av påföljd för brott begånget i Sverige av utlänning.

I de likalydande motionerna I: 221 av herr *Karl Pettersson* och II: 247 av herr *Petersson* i Gäddvik m. fl. hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag rörande verkställande av påföljd för brott begånget i Sverige av utlänning.

Motionsskäl

Till stöd för yrkandet anför motionärerna följande.

Antal brott och svårighetsgraden av utförda brott ökar i vårt land. Till en viss del utföres dessa brott av utländska undersåtar. Efter gripande för utförda brottsliga gärningar rannsakas och döms dessa utlänningar enligt svensk lag. Efter avtjänat straff i Sverige utvisas i regel svårare brottslingar från landet. För många av de dömda utdöms avsevärda fängelsestraff med stora kostnader för det svenska samhället under den tid dessa interner avtjänar straff i Sverige. En förändring, så att dessa dömda utländska brottslingar skulle kunna utvisas omedelbart till sina hemland för att där avtjäna ådömda straff, skulle avsevärt minska kostnaderna för det svenska samhället. Samtidigt skulle också resurserna för att kunna återanpassa det svenska brottsliga klientelet till ett normalt liv i samhället kunna öka.

Förutsättningen för en sådan lösning för utländska brottslingars straff i deras hemland är att internationella konventioner och överenskommelser finns mellan de olika ländernas regeringar för att säkerställa att de utdömda straffen verkställs i vederbörandes hemland.

Den s. k. nordiska verkställighetslagen

Genom 1963 års lag om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. har det nordiska samarbete, som redan tidigare fanns i fråga om verkställighet av straffdomar, utvidgats. Enligt lagen kan såväl bötesdomar som domar å frihetsstraff, som meddelats i ett nordiskt land, verkställas i annat nordiskt land. Likaså kan övervakning över villkorligt dömd i något av de övriga nordiska länderna eller över den som dömts till skyddstillsyn i Sverige samt tillsyn över villkorligt frigiven flyttas från ett nordiskt land till ett annat.

Beträffande det närmare innehållet i lagen, såvitt avser person som här i riket dömts till fängelse, gäller följande.

Dom får verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömde när verkställighet skall ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater, får även eljest domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast (8 §).

Om någon, som här i riket dömts till fängelse, skall för verkställighet av domen överföras till Danmark, Finland, Island eller Norge, skall vissa bestämmelser (7 och 8 §§) i lagen om utlämning för brott till nämnda länder äga motsvarande tillämpning. Åsyttade bestämmelser avser att förhindra att den som utlämnas blir föremål för straffrättsliga ingripanden eller utlämnas till annan stat med anledning av annat brott som han begått före utlämningen. Nämnda bestämmelser i lagen om utlämning för brott till de övriga nordiska länderna skall ej gälla om den dömde skall förpassas, förvisas eller utvisas ur riket och må befordras till den andra staten.

En motsvarighet till reglerna om verkställighet i annat nordiskt land av svensk fängelsedom finns i lagen för sådana fall där en person, som är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige eller som eljest uppehåller sig här, dömts till frihetsstraff i något av de övriga nordiska länderna. Därest framställning om verkställighet här i riket bifalles, skall i beslutet därom det ådömda straffet omvandlas till fängelse på lika lång tid.

Konventionsarbete inom Europarådet

I en inom Europarådet särskilt tillsatt expertkommitté har utarbetats utkast till en *europaisk konvention om brottmålsdomens internationella rättskraft*. Konventionsförslaget jämte en kommentar till konventionen skall behandlas av Europarådets ministerkommitté i november månad. Sedan konventionen godkänts av ministerkommittén är den öppen för undertecknande. Parallellt med behandlingen i Europarådet kommer i höst att hållas överläggningar mellan företrädare för de nordiska justitieministerierna i syfte att beträffande förhållandena inom Norden få till stånd en gemensam nordisk lagstiftning.

Beträffande innehållet i konventionen må anföras följande.

Konventionen syftar till att göra straffverkställigheten *dels* effektivare genom att straffet kan verkställas även om den dömde inte längre befinner sig i domslandet och *dels* humanare genom att det blir möjligt att låta den dömde avtjäna straffet i hemlandet. Konventionen kompletterar utlämningsinstitutet genom att verkställighet kan ske även i fall då förutsättningarna för utlämning inte är uppfyllda t. ex. därför att egen medborgare inte utlämnas eller för att brottet är av lindrig karaktär. Verkställighet av utländsk brottmålsdom är dock subsidiär i förhållande till utlämning. Den stat som mottager begäran om verkställighet kan i de

fall utlämningsreglerna inte lägger hinder i vägen, vägra verkställighet under hänvisning till att man är villig att utlämna den dömd.

Konventionen omfattar verkställighet av straff eller andra påföljder, som fastställts genom dom, d. v. s. påföljder som innebär frihetsberövande, böter, förverkande och fränkännande av rättigheter. Det ges också möjlighet att göra konventionen tillämplig på »ordonnance pénale» d. v. s. för vår del strafföreläggande och föreläggande av ordningsbot.

Verkställighet av utländsk brottmålsdom kan ske endast efter framställning av domslandet. Det är en förutsättning för verkställighet att den åtalade gärningen är straffbar också enligt den anmodade statens lagstiftning. Enligt konventionen har den anmodade staten möjlighet att vägra verkställighet, t. ex. om domen avser politiska eller militära brott, eller grundas på ovidkommande hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk uppfattning. Att den anmodade staten inlett förundersökning, beslutar att inleda förundersökning eller nedlagt förundersökning av samma brott är också skäl för vägran att verkställa.

Innan verkställighet sker i den anmodade staten skall ett särskilt exequaturförfarande äga rum i den staten, i princip vid domstol. Domstolen skall därvid koppla på det egna landets påföljdssystem och ersätta den ådömda sanktionen med den påföljd som egen lag föreskriver för samma brott. Vid prövningen är domstolen bunden av bevisbedömningen i den ursprungliga domen. I fråga om påföljden gäller vid dom på frihetsberövande endast den begränsningen att den dömdes situation inte får försvåras. Lindrigare påföljd kan alltså ådömas.

Konventionen innehåller regler om ett särskilt förfarande för verkställighet av domar som meddelats i den dömdes utemål och för »ordonnances pénales». Härigenom ges den dömd möjlighet att få gärningen omprövad i sin närvaro antingen i domslandet eller i det anmodade landet.

Konventionen reglerar också verkan av utländsk straffdom i återfalls-situationer och andra liknande indirekta rättsverkningar.

Stater som så önskar får möjlighet att reglera sina inbördes förhållanden genom enhetlig lagstiftning om verkställighet av utländsk dom.

Utskottet

I förevarande motioner tas upp frågan om verkställighet av påföljd för brott, som begåtts i Sverige av utlänning. Motionärerna framhåller, att utlänningar, som begått svårare brott, i regel förvisas ur riket sedan de avtjänat långvariga frihetsstraff. Om de utländska medborgarna i stället kunde förvisas före verkställigheten och avtjäna straffet i sina hemland, skulle enligt motionärerna kostnaderna för vårt land kunna nedbringas och resurserna öka för återanpassning av svenska medborgare, som begått brott, till ett normalt liv i samhället. Mot bakgrund av det anförda yrkar mo-

tionärerna att riksdagen skall anhålla om utredning rörande verkställande av påföljd i sådana fall som här angetts.

Genom den s. k. nordiska verkställighetslagen, som tillkom år 1963, har inom Norden skapats ett sådant samarbete mellan länderna, som motionerna syftar till. Enligt lagen kan såväl bötesdomar som domar å frihetsstraff, som meddelats i ett nordiskt land, verkställas i annat nordiskt land. Vidare kan övervakning över villkorligt dömd i något av de övriga nordiska länderna eller över den som dömts till skyddstillsyn i Sverige samt tillsyn över villkorligt frigiven flyttas från ett nordiskt land till ett annat.

Då det gäller länder utanför Norden saknas en motsvarighet till den nordiska verkställighetslagen. Inom Europarådet har emellertid utarbetats utkast till en europeisk konvention om brottmålsdomens internationella rättskraft. Konventionen syftar till att möjliggöra straffverkställighet även om den dömd inte längre befinner sig i domslandet och att göra verkställigheten humanare genom att låta den dömd avtjäna straffet i hemlandet. Enligt vad utskottet inhämtat kommer konventionen inom kort att behandlas av Europarådets ministerkommitté. Motionärernas önskemål om ökade möjligheter till verkställighet i annat land av påföljd som meddelats av svensk domstol torde sålunda i den mån ovannämnda förslag realiseras bli tillgodosett även såvitt gäller länder utanför Norden. Det kan även nämnas att inom Norden pågår parallellt med arbetet inom Europarådet ett samarbete för att inom konventionens ram få till stånd en gemensam nordisk lagstiftning på straffverkställighetens område. Med hänsyn till det anförda är någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna icke påkallad.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 221 och II: 247 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 oktober 1969

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Svanström (cp), fru Lindström (s), herrar Lidgard (m) och Richardson (fp);

från andra kammaren: fru Löfqvist (s), fröken Bergegren (s), herrar Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (cp), Oskarson (m) och Jade-
stig (s).